

נדריים ה

משה שווערד

1. תוספות מסכת נדרים דף ד עמוד ב ד"ה אמר שמואל

אמר שמואל בכולן עד שיאמר כו' - פירוש דמודרני ממך לאו כלום לחודיה אבל שאני אוכל לחודיה ודאי אסור ומתני' פירושי קמפרש לה מודרני ממך באומר שאני אוכל לך.

2. שערים מצויינים בהלכה

אמר שמואל בכולן עד שיאמר שאני אוכל לך כו'. פי' הרא"ש כלומר בקונם יהא עלי מה שאני אוכל לך, ולא גרסינן שאיני אוכל לך, שאין לנדר מקום לחול עליו. כוונתו דאם יאמר הלשון שאיני אוכל א"כ הוא לשון שבועה שאוסר עצמו על החפץ, והרי התחיל בלשון נדר, ונדר שאומר בלשון שבועה אינו חל, וכמש"כ הר"ן לעיל בריש מסכתין. ועי' מה שכתבנו לעיל (ב. סוד"ה כנויי נדרים). ועי' ברא"ש בהלכותיו (סוסי"ב) שביאר הגמ' דהכא, ועי"ש בהגהות תפארת שמואל.

3. הר"ן מסכת נדרים דף ד עמוד ב

אלא ה"ק שמואל - דודאי שמואל גופיה מודה דהנך מתנייתא מילי מילי קתני דבכל חד מתסר אלא מיהו קאמר דמתני' חדא קתני דאי מילי מילי קתני היכי תני בחד אסור דלא שוו דבמודרני ממך שניהם אסורין ובשאני אוכל לך הוא אסור וחבירו מותר בשלמא מתנייתא קתני אסור אסור ומשמע שפיר כל חד וחד כדיניה אלא מתני' אי מילי מילי נמי קתני אסור אסור ה"ל למתני אלא ודאי חדא קתני והוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר דהאי דינא ליתא אלא באומר נמי שאני אוכל לך אבל מודרני ממך לחוד שניהם אסורין...

4. הר"ן מסכת נדרים דף ה עמוד א

דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין - נראה בעיני דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממך ומנכסוך היילך כיון דבכלל אני הוו נכסים על כרחיך חבירו נמי אסור בו דאי לא נכסים לאו בני אתהגויי מחבירו נינהו.

5. שלמי נדרים מסכת נדרים דף ה עמוד א

בר"ן ד"ה אלא הכי אתמר א"ר יוסי ב"ר חנינא מודרני לך שניהם אסורים דלך משמע כלומר נכסי אסורים לך ומשמע משלך כו' עכ"ל. בחדושי הגרע"א על יו"ד סי' ר"ו כתב על דברי הר"ן הללו וז"ל, ממתק לשונו נראה דרק הנכסים אסורים ולא הגופים [כגון שיחמם א' בבשרו של חברו], ובאמת צ"ע אמאי לא נפרש דמודר אני לך היינו גם על הגופים וצ"ע עכ"ל. ואפשר לומר כיון דלך כולל המשמעות דשלך ג"כ, ומשלך לא משמע על גוף חברו רק על נכסים של חברו שהם קנין שחוץ לגופו, לכן גם משמעות השני דלך שיאסור על חברו את שלו, הכונה על נכסיו ולא על גופו. והרמב"ם השמיט כל דין זה וכתב הב"י ולא ידעתי למה. ואולי יש לומר דהרמב"ם אינו מפרש כפי' הר"ן דלך כולל שני המשמעות וכוונת הנודר יהי' לשני המשמעות אלא שיש בני אדם המדברים בלשון לך וכוונתם לאסור על חברו את שלו, ויש אנשים שכוונתם כשמדברים בלשון לך שאוסרים על עצמם מליהנות מחבריהם, והוו להו לשני המשמעות ידים שאינן מוכיחות, ור' יוסי ב"ר חנינא אפשר דסובר ידים שאינן מוכיחות הוויין ידים אבל לפי המסקנא דמסקינן דידיהם שא"מ לא הוויין ידים וכן פסק הרמב"ם להכי השמיט דין זה. והפוסקים שהביאו דין זה סוברים כפי' הר"ן דלך כולל משמעות שניהם ושניהם בכלל:

6. דבר יעקב מסכת נדרים דף ה עמוד א

ג] מודר אני לך שניהם אסורים - רע"א דן מה החפצא דאיסורא, האם האדם או הנכסים. ונ"מ האם יהיה גם איסור ליהנות מגופו, כגון לישן עמו המטה בימות הגשמים או לרחוץ עמו באמבטי קטנה [כדלהלן מא ב]. וכתב דמשמע ממתק לשון הר"ן [ד"ה אלא הכי] שרק הנכסים אסורים, אך בגופו לא נאסר [כגון לחמם השני]. ומקשה למה לא נפרש שאוסר גם ליהנות מגופו. ומקשה עוד מדברי הר"ן בכתו' [לא ב] שהמדיר אשתו בלשון שלא תהנה ממנו, נאסרת רק ליהנות מנכסיו, ולא נאסרת בתשמיש כיון שהוא משועבד לה ואינו יכול לאוסרה, ומשמע ששאר הנאות הגוף שאינו משועבד לה הם בכלל האיסור.

החזו"א [סימן קלו - ה] מבאר דמשמעות הנדר הוי איסור הנאה מהגברא, וזה כולל גם הנכסים שנחשב הנאה מהגברא בעל הנכסים.

7. הר"ן מסכת נדרים דף ה עמוד א

אלא מעיקרא דשמואל הכי אתמר וכו' - אבל מודרני ממך אסור אפילו בהנאה כלומר ידיים שאינן מוכיחות הויין ידים ומשום הכי אסור אפילו בהנאה.

הכי גרסינן אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה - כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוה ליה לפרושי ולמימר הכי ובדין הוא דלעיל נמי כי קאמרינן דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוה ליה לאקשוויי הכי אלא דעדיפא מינה אקשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה, ואיכא נוסחא אחרינא הכא ולא מחוורא.

8. הר"ן מסכת נדרים דף ה עמוד א

אלא הכי אתמר טעמא דאמר וכו' - כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא דכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור דהוה להו ידים שאין מוכיחות ולא הויין ידים דדילמא מודרני הימך דלא משתעינא בהדך משמע וכו' ואפילו בדבורא נמי לא מתסר דלא ידעינן אי להנאה איכוין אי לדבורא איכוין ולכל חד וחד הוה להו ידים שאין מוכיחות וכיון דטעמיה דשמואל משום דקסבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ליכא למפרך עלה מברייתא דכיון דפלוגתא דתנאי הוא אי הויין ידים אי לא איכא למימר דתנא דברייתא סבירא ליה דהויין ידים ושמואל דייק ממתני' דלא הויין ידים דלעיל כי פרכינן מברייתא היינו משום דהוה סבירא לן דאפילו ידים נמי לא הוי, ואיכא מאן דאמר דבמודרני הימך אפילו לשמואל אסור לאשתעוויי בהדיה ובמפורשני למעבד משא ומתן בהדיה ובמרוחקני למיקם בד' אמות דיליה והיינו אסור דברייתא ושמואל אאכילה קאי לומר דלא מתסר באכילה עד שיאמר שאני אוכל לך שאני טועם לך.

9. רמב"ם יד החזקה הלכות נדרים פרק א

(ג) האומר לחבירו מודר אני ממך משמע דבר זה שלא ידבר עמו מופרש אני ממך משמעו שלא ישא ויתן עמו מרוחק אני ממך משמעו שלא ישב בארבע אמותיו וכן אם אמר לו מנודה אני לך או משמתנא ממך אבל אם אמר לו מודר אני ממך שלא אוכל לך או מופרש אני ממך שלא אוכל לך או מרוחק אני ממך שלא אוכל לך הרי זה אסור לאכול ואם אכל כזית מכל נכסיו לוקה משום לא יחל דברו:

10. ר' אברהם מן ההר מסכת נדרים דף ה עמוד א

דלא משתעינא. שלא ידבר עמו. ודבור ומשא ומתן דברים שאין בהם ממש הן, ואין הנדר חל עליהן, כמו שנבאר בפרק ואלו מותרין. ופירש רבינו שלמה ל[א משמע] איסור אכילה כלומר בודאי, [ד]דלמא דלא משתעינא בהדך [משמע]. והואיל דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי, היכא דאמר לן [שלא] הדיר עצמו מאכילה ושתייה [והנאה] מהימנינן ליה. והאי דקתני לעיל בברייתא מודרני אסור וכו', הכי קאמר אסור לספר עמו ולישא וליתן עמו ולישב בד' אמות שלו. עד כאן לשונו. משמע מלשונו שאם שכח לאיזה דבר כיון וכל שכן אם אמר בפירוש דלאיסור אכילה כיון שאסור. ודעת הר"ם ז"ל שאין הוכחה שיהא משמעות אלו הלשונות לאסור אכילה כלל, אלא יש להם הוכחה שמשמעותם לאלו הדברים, ואין איסור נדר חל עליהם, כמו שתבין ממה שכתב בנדרים פרק א' ולא גרסינן דלמא, אלא הכי גרסינן אלא מודרני הימך וכו', דמילתא פשיטא הוא דהכי משמע. ויש להם דין נודר בדבר שאין בו ממש שצריך שאלה כדי שלא יקל ראשו בנדרים.

11. דבר יעקב מסכת נדרים דף ה עמוד א

החזו"א [סימן קלו - ג] מתרץ [לפי שיטת הרמב"ם] שהלשון מתפרש יותר לאיסור דיבור, אבל לפי מה שדרך בני אדם לנדור, יש נטיה לומר שמתכוין לאיסור הנאה, ולכן למ"ד ידים שאין מוכיחות הוי ידים מפרשים שהוי יד לאיסור הנאה, אבל למ"ד ידים שאין מוכיחות לא הוי ידים אינו נאסר בהנאה כיון שאינו משמע מהדיבור, אלא נאסר לדבר כפי שמשמע מהדיבור.

12. שלמי נדרים מסכת נדרים דף ה עמוד א

גמ' אבל אמר מודרני ממך לא משמע דאמר אסור... ובספר הפלאות נדרים ראיתי שהקשה להך דיעה קמייתא דאינו אסור לא בהנאה ולא בדבור. דאמאי לא נימא גם הכא סתם נדרים להחמיר ופירושן להקל כדלקמן (דף יח ב). והר"ן בקדושין כתב דלהכי הוי פירושן להקל ולא אמרינן דדברים שבלב אינן דברים, משום דכיון דלשונו כולל שני פירושים ולהכי אם פירש אח"כ הו"ל כאילו פירש מיד. וא"כ הכא נמי יועיל פירושו על איזה דבר נדר אם לאשתעי בהדי' או ליהנות ממנו. ומה שפירש אח"כ הי' במשמעות לשונו ובסתמא ניזול להחמיר ויהי' אסור בשניהם ע"ש שהאריך. ולדעתו לא קשיא, דע"כ לא אמרינן סתם נדרים להחמיר, אלא בכה"ג דלקמן, אבל לא בידות דבלא ריבוי דקרא לא הוי שמעינן ידות, ואמרינן לקמן (ע"ב) אמר רבא אידי אסברה לי אמר קרא נזיר להזיר מה נזירות בהפלאה אף ידות נזירות בהפלאה. וע' בר"ן שם שפירושו שיהיו ידות מופלאין ומפורשין, וכיון דאיכא לפרושי בתרי גוונא אין הידות מופלאין ומפורשין ולא אתרבי ידות כה"ג שיהא להן דין נדר:

13. דף על הדף מסכת נדרים דף ה עמוד א

בגמ': מ"ט נודר אני ממך לא משתעינא בהדך משמע וכו'. בהפלאות נדרים כאן הקשה, דכיון דאיכא הכא יד לנדר ורק לא ידע' אי לאכילה אי לדיבור, א"כ נימא סתם נדרים להחמיר, ומספק נחמיר, ואם יפריש אח"כ למה כיון - יהא דינו 'ופרושן להקל'. ותירץ בשלמי נדרים. דדינא דסתם נדרים להחמיר שייך היכא דאיכא דיבור נדר, אכן הכא בדין יד שאינו מוכיח אין הגדר דמספק לא שמעינן נדר, אלא כיון דאין היד מוכיח אין לה דין יד ואין דיבור נדר, ולא שייך בזה דין סתם נדרים להחמיר. כלומר דאין הגדר ביד שאינו מוכיח דהוי יד רק כיון דלא ידע' מה כיון לכך אין כאן נדר, אלא יסוד הדין הוא דיד שאינו מוכיח כלל לא הוי יד.

ובצינונים והערות כאן ציין לדברי הר"ן להלן (י' ע"א) הכותב: "לחולין שאוכל לך לכשר לדי - ... הלכך כי אמר לא כשר ולא דכי אלא אסור קאמר, וכי תימא אלא אסור משום איסור קאמר ולא משום נדר והוה ליה כמתפיס בדבר האסור ולא מיתסר, אפילו הכי כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אזלינן לחומרא דקיימא לן סתם נדרים להחמיר". ויש לדחות דאינו דומה להכא.

14. ספר נחלת משה

ר"ן ד"ה אלף הכי אתמר וכו' ופ"י בדבורא נמי לא מתסר
ללא ידעין אי להנאה איכיון אי לדבורא איכיון וכו'
לכאורה קשה דנאמר סתם נדרים להחמיר ויהי' אסור צין
בהנאה וצין צדיבור ועיין בהפלאות נדרים לקמן ו. דכתב
דכ" דאמרינן סתם נדרים להחמיר היינו כגון דאמר הרי עלי
כחרס דאמרינן דמסתמא התכוין לחרמי גבוח דאלי"כ הוליא
דצריו לצטלה (עיין לקמן יח:) וצניזירות דצעינן הפלאה טפי
אמרינן צסתמא להקל ולא מהני מוכח כולי האי אלא צעינן
מפורש עובא וא"כ ידות נדרים דאחיא ליה מצניזירות דיו לצא
מן הדין להיות כנדון שיהי' צידות נדרים הפלאה ומוכח עובא
ע"ש ודצריו תמוכין מאד דהלא לקמן יח: מקשי בגמרא על
המשנה דתנן סתם נדרים להחמיר מהא דתנן ספק צניזירות
להקל ומתוך הא ר' אליעזר הא רבנן ולמה אין הגמרא מתרלת
דצניזירות צעינן הפלאה טפי ועוד דלקמן יט. מקשי בגמרא

ונ"ל לתרץ דהנה יש צי' שיעות למח סתם נדרים להחמיר
הרא"ש כתב לקמן יח: דהטעם דסתם נדרים להחמיר הוא
משום דסתם נודר דעתו לאסור מודלא שתק ויש שכתבו דהטעם
הוא משום דספיקא דאורייתא לחומרא (עיין מה שאכתוב
א"י"ה שם צמשנה) והנה לפי הרא"ש לכאורה לא קשה כלל
למה לא אמרינן שיהי' אסור צין בהנאה וצין צדיבור דהלא
לפי הרא"ש כל הטעם דסתם נדרים להחמיר זהו משום שיש לנו
הוכחה שהתכוון לאסור ולכן הוי הפלאה אבל כאן אין לנו שום
הוכחה דהתכוין לאסור צין הנאה וצין דיבור דהלא אפי'
אי התכוון לאסור דיבור לחוד או הנאה לחוד לא הוי דצריו
לצטלה וכיון שאין לנו הוכחה לא לכאן ולא לכאן לא הוי הפלאה
ורק לפי שיעת הראשונים דס"ל דהטעם הוא משום דספיקא
דאורייתא לחומרא יהי' קשה למה שלא יהי' אסור צין בהנאה
וצין צדיבור כמו התם דצספק אסרינן והנה לפי מה שכתבתי

כחרס דאילו הוי ידעינן שהתכוון לחרמו גבוה ודאי שהי אסור
 כיון שמגד הלשון אין שום חסרון דכלא חרמי גבוה שפיר
 מקרי חרס ומה איכפת לי אם גם חרמי כהניס מקרו חרס
 וכמו האומר הרי עלי כקרבן דודאי דהוי אסור אע"פ שגם
 קרבנות של מלכים מיקרו קרבן (עיין לקמן כ. במשנה) וצב"ג
 אם אנתנו מסופקים לאיזה חרס התכוון אמרינן סתם נדרים
 להחמיר ואסור וכל זה דוקא אם מגד הלשון אין שום חסרון
 דאז מקרי הפלאה אבל בידות שאינו מזכיר לא קרבן ולא הקדש
 ולא איסור וכל הטעם דמהני זהו משום דע"י המקלף לשון
 ידעינן שרובה לאסור ובגלל זה הוי כאילו אמר כל הדיבור
 (דמה"ע נקרא יד משום דכמו יד של כלי ע"י שאוחז בו הוא
 מטלטל את כל הכלי כך ע"י היד ידעינן שרובה לאסור) ולכן
 דוקא אם מתוך היד ידעינן שרובה לאסור אז הוי כאילו
 דיבור שלם ומקרי הפלאה אבל אם מתוך היד לא ידעינן
 שרובה לאסור אין כאן הפלאה (ועיין מה שאכתוב אי"ה
 לקמן ה: לבאר את הסוגיא דידים מוכיחות).

ובין דיבור ונלע"ד לתרץ דהא דאמרינן סתם נדרים להחמיר
 כ"ע דוקא אם אמר לשון גמור של נדר כגון שאמר הרי עלי

15. שו"ע יו"ד סימן רן

(א) ידות (פי' ידות שהתחיל לנדור ולא גמר הדבור, ואעפ"כ הוא נאסר כאילו נדר כל הדיבור, כאדם שאוחז ביד
 הכלי ועל ידי כך משתמש בכלי כאילו אחז בו בעצמו) נדרים, כנדרים; והוא שיהו מוכיחות קצת על הנדר. כיצד,
 האומר לחבירו: מודרני ממך שאיני אוכל לך, או: מופרשני ממך שאיני אוכל לך, או: מרוחקני ממך שאיני אוכל
 לך, אסור לאכול עמו. (ויש אומרים דאפילו אמר: שאני אוכל לך, באלו לשונות, אסור לאכול עמו) (הר"ן בשם
 יש גורסין ועס"ק ב'). אבל אם אומר: שאיני אוכל לך, לבד בלא מודרני ממך, לא הוי יד. **ואם אמר: מודרני
 ממך, או: מופרשני ממך, או: מרוחקני ממך, ולא סיים דבריו: שאיני אוכל לך; במודרני ממך, אסור לדבר
 עמו; ובמופרשני ממך, אסור לשאת ולתת עמו; ובמרוחקני ממך, אסור לעמוד בד' אמותיו:**

16. שפתי כהן על יו"ד סימן רן

(ג) במודרני ממך אסור לדבר כו'. **צ"ע על הרב שלא הביא דעת הרא"ש ושור והר"ן דס"ל דכל שלא סיים
 דבריו אינו נדר כלל כיון דמשמע הכי ומשמע הכי לא הוי ידים מוכיחות בשלמא על המחבר לא קשיא
 שכן דרכו לדרוך בנתיב הרמב"ם אבל על הרב קשיא ונראה דחסר כאן הגהת הרב וכן נראה מבואר מדברי
 הרב לקמן סעיף ג' והב"ח מחמיר ביותר ידיים שאינן מוכיחות הויין ידים והלכך אפילו לא סיים דבריו אסור
 אפילו לאכול עמו ואין זה עיקר בש"ס ופוסקים:**

=====

17. הר"ן מסכת נדרים דף ה עמוד ב

לימא קסבר שמואל וכו' אין שמואל מוקי לה למתני' כר' יהודה - כלומר **אין ודאי הכי סבירא ליה לשמואל
 דמוקי למתני' כר' יהודה.**

18. תוספות מסכת נדרים דף ה עמוד ב ד"ה לימא קסבר

לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים מדקאמר מודרני ממך שרי - **ומשני אין כלומר ודאי
 סבר דלא הויין ידים ומוקי לה למתניתין כרבי יהודה** דתנן גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם רבי יהודה

אומר ודין דיהוי ליכי מינאי אגרת וכו' במאי קמיפלגי רבנן סברי ידיים שאין מוכיחות הויין ידיים ולא בעי ודין וכו' ורבי יהודה סבר לא הויין ידיים מדקבעי לומר ודין דאי לא כתב ודין בגט הוי כמגרש בדבורא בעלמא ושטר ראה בעלמא הוא וכן משמע פ' המגרש דקאמר דקריא למוכיחו' מודין ולקמן בשמעתין משמע דהמוכיח הוי מלישנא דמנאי מדקאמ' עד כאן לא קאמר התם לא בעי' ידיים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש אשת חבירו אלמא דמלישנא דמנאי קדייק.

19. תוספות מסכת נדרים דף ה עמוד ב ד"ה ואמאי דחיק

ואמאי דחיק שמואל לאוקמא מתני' כרבי יהודה לוקמא כרבנן - תימה הלא יש לו לאוקמה כר' יהודה משום דס"ל כותיה ויש מתרצים דמוטב לאוקמא כרבנן ואף על גב דהוא לא ס"ל ועתה להך לישנא משמע דשמואל סבר דידים שאין מוכיחות לא הויין ידיים והכי מוכח סוגיא דקידושין (דף ה:) גבי הרי את מאורסת דקאמר לימא קסבר שמואל ידיים שאין מוכיחות הויין ידיים לא דאמר הרי את מאורסת לי אבל אי לא אמר לי לא והיינו כסוגיא דהכא מיהו תימה גדול מאי פריך מאי דוחקיה לאוקמה מתני' כר' יהודה דשינויא דשינוין שנויא דחיקא הוא מוטב לאוקמה כרבנן והוא לא ס"ל ועוד הקשה הר"ר יוסף מהאי דפרק כל הגט (דף כו.) דקאמר הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן וקאמר שמואל עלה דההיא אף מקום הרי את מותרת לכל אדם פי' משום דהוא עיקר של גט ואי סבירא ליה כר' יהודה א"כ צריך שיניח מקום ודין שהרי ודין הוי עיקר לר' יהודה להכי ל"ג (אין) כ"א ושמואל מוקי לה למתני' כר' יהודה והוא סבר לה כרבנן ואז ניחא דפריך שפיר לוקמא כרבנן כיון דגם הוא סבר כרבנן מיהו קשה מההיא דקידושין דמשמע שמואל אית ליה דלא הויין ידיים ור"י מחלק בידיים שאין מוכיחות גרועות כי ההיא דקידושין דאם לא אמר לי הויין גרועות טפי מדאי דאדם עשוי לקדש אשה לחבירו וכן ההיא דנזיר דפריך עלה דאמר האומר אהא ה"ז נזיר ופריך ודילמא אהא בתענית קאמר ומוקי שמואל שהיה נזיר עובר לפניו ולהכי צ"ל הכא לימא קסבר שמואל ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים ומשני לא שמואל מוקי לה למתני' כר' יהודה פירוש לעולם קסבר הויין ידיים חשובות כי הכא מודרני ממך ומוקי לה למתני' כר' יהודה והוא לא סבירא ליה ובהא ניחא ההיא דריש פ"א דנזיר משום דאהא הוי ידיים גרועות משמע כוליה גופיה וזהו תענית דנזיר לא הוי כוליה גופיה ולהכי צריך לאוקמה בנזיר עובר לפניו וכן ההיא דקידושין כדפי' התם ור"ת גרס אין השתא יש ליישוב ודייק אין ידיים גרועות כי התם לא הויין ידיים אבל ידיים חשובות ס"ל דהויין ידיים.

20. ריטב"א על קידושין דף ה/ב

אמר שמואל בקידושין נתן לה כסף וכו' אמר ליה רב פפא לאבבי למימרא דסבר שמואל ידיים שאין מוכיחות הויין ידיים. פי' ידיים הוא מלשון ידות הכלים שהוא בית אחיזתם ובאחיזתם נתפש כל הכלי, וכן כל שאינו גומר בדיבור כל ענינו אלא שהתחיל בו ויש קצת הוכח בענין למה שלא פירש ממה שפירש וניכר מתוך ענינו ומעשיו אלא שאינו הוכח גמור מיקרי ידיים שאינם מוכיחות, כלומר שאינן מוכיחות בדבורו ולא במעשיו לגמרי, וכשניכר מתוך מעשיו לגמרי והדעת מוכרעת לכונתו הוי ידיים מוכיחות והא לכולי עלמא חשיב כאלו השלים דבורו, אבל כשמתחיל דבורו ואין בו הוכח על כונתו יותר מענין אחר אפילו ידיים לא מיקרו, וצריך אתה למידע דכל שאנו אומרים לא הויין ידיים אפילו היתה כונתו לענין גמור כמו לנזירות או לנדר או לקידושין אינם ידיים דחשיב דברים שבלב וכדפרישנא בדוכתה בס"ד:

❖ ספר קהלות יעקב - סימן ו' - SEE ADDENDUM

ולענין הלכתא ודאי קיימא לן כרבא דידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים דאבבי ורבא הלכה כרבא, וכיון דכן קיימא לן כאוקימתא דרב פפא דהכא ובקידושין בעי דלימא לי ואי לא אינה מקודשת כלל, דבין בנדרים בין בגיטין וקידושין כל היכא דהווי ידיים שאין מוכיחות למאן דאמר לא הווי ידיים לא חשיבי מידי ואין כאן נדר ולא גט ולא קידושין אפילו לחומרא:

21. ספר נחלת משה

וְנִלְ דִּידִים מוּכִיחוֹת חֵינּוּ דְמוּכִיחַ מִתּוֹךְ הַלָּשׁוֹן שְׂהוּא מִתְּכוּוֹן
לְאַסּוּר דְּצֵר זֶה וִידִים שְׂחִין מוּכִיחוֹת חֵינּוּ שְׂמֵהַלָּשׁוֹן לְחוּד
חִין הוֹכַחַה שְׂהַתְּכוּוֹן לְאַסּוּר הַדְּצֵר הַזֶּה וּרְק מִתּוֹךְ הַעֲנִין יִדְעִין
שְׂכַךְ כּוּוְנָתוּ וּזְכָה פְּלִיגִי חֲצִי וּרְצָה וּרְצָה סוֹבֵר דְּכִוּן דְּכַתִּיב
הַפְּלָאָה צְעִין שִׁיבִי מוּכַח מִתּוֹךְ הַלָּשׁוֹן שְׂכַךְ כּוּוְנָתוּ וְחֲצִי סוֹבֵר
דְּאִפִּי אִם מִתּוֹךְ הַלָּשׁוֹן לְחוּד לֹא יִדְעִין כּוּוְנָתוּ וּרְק מִתּוֹךְ הַלָּשׁוֹן
וּמִתּוֹךְ הַעֲנִין צִיחַד יִדְעִין כּוּוְנָתוּ שְׂפִיר מִקְרִי הַפְּלָאָה וְהִנֵּה

וְעַבְשִׁיו חֲצָרַח מַה סְבַרְתָּ הַמַּחְלֻקָּת שְׂצִין חֲצִי וּרְצָה וְלִמָּה
סוֹבֵר חֲצִי דְלֹא צְעִין יִדִים מוּכִיחוֹת וְהִלָּא חֲיִכָּה
יִלְפּוּתָא מִקְרָא דְצְעִין יִדִים מוּכִיחוֹת וְגַם עַל רְצָה קֶשֶׁה וְהִלָּא
קִי"ל דְּסַתֵּם נִדְרִים לְהַחְמִיר וְק"ו חֲיִכָּה דְמוּכַח מִתּוֹךְ הַעֲנִין
דְּצִרִיךְ לִינֶךְ לְחוּמְרָא וְלְאַסּוּר וְנִלְ לְצָרַח דְּהִנֵּה מִהַפְּסוּק יִדְעִין
רְק דְצְעִין הַפְּלָאָה וְסוֹבֵר חֲצִי דְאִפִּי אִם זֶה לֹא מוּכַח מִתּוֹךְ
הַלָּשׁוֹן לְחוּד אִלָּא רְק מִתּוֹךְ הַלָּשׁוֹן וּמִתּוֹךְ הַעֲנִין צִיחַד יִדְעִין
שְׂרִזָּה לְאַסּוּר שְׂפִיר מִקְרִי הַפְּלָאָה וְהִנֵּה הַטַּעַם דְּחֲצִי סוֹבֵר
דְּחִיכָּה דְחֵינּוּ מוּכַח מִתּוֹךְ הַעֲנִין זֶה יִכִּי חֲלוּי צְפִלּוּגְתָא דְחֵנְאִי
חִי סַתֵּם נִדְרִים לְהַחְמִיר חֹו לְהַקֵּל מִשּׁוּם דְּהִנֵּה יֵשׁ צִי שִׁטּוֹת
לְמַה סַתֵּם נִדְרִים לְהַחְמִיר הַרְא"שׁ כְּתַב לְקַמְנִי ית: צִד"ה סַתֵּם

22. הר"ן מסכת נדרים דף ו עמוד ב

וא"ת ומאי קא מספקא ליה בקדושין מאי שנא מגיטין דלכ"ע יש יד כדמוכח סוגיין דלעיל ולא פליגי אלא ביד שאינו מוכיח י"ל דשאני גט כיון דאיכא מעשה דהיינו נתינת הגט לידה הוי טפי מיד ועיקר מוכיח מקרי משא"כ בבעיין דלחזא הוא דיהב שתי פרוטות אבל לחברתה לא יהיב מדי.

23. דבר יעקב מסכת נדרים דף ה עמוד ב

[בא"ד - גבי גיטין לא צריך ודין דבלאו ודין הוי מוכיח משום דאין אדם מגרש אשת חבירו - דעת הר"ן שלענין קידושין בעינן שיאמר לי, ולענין גט לא בעינן שיאמר מנאי, הב"י [סימן קכו ד"ה וכתבו] מביא שנחלקו בזה הראשונים.

הרי"ף [קידו' ה ב] הזכיר לגבי קדושין שבעינן שיאמר לי, ולא הזכיר לגבי גט שבעינן שיאמר מינאי. וכתב הר"ן בקידו' שיש שכתבו [כ"כ הרמב"ן] הטעם של הרי"ף משום שסומכים על זה שבגט כתוב מינאי. הר"ן חולק משום שהר"ן לומד שהרי"ף מבאר שהברייתא מדברת לענין כתיבה בגט, ואינו מצריך שיכתבו בגט מינאי.

הר"ן והרשב"א מבארים שהרי"ף סומך על הגמ' [בנדרים כאן] שאומרת שאף לפי רבא שסובר דלא הוי ידים, לגבי גט א"צ לומר מינאי כיון שאין אדם מגרש אשת חבירו. ונראה הכוונה משום שכתוב בגט שם האישה והאשה, ולא מסתבר שיש שנים עם אותם שמות.

24. שערים מצויינים בהלכה

רו) עי"ש הפרטים. ובאבני מילואים (סי' כז
ס"ק יד) הביא בשם המהרי"ט (סי' קלח)
באומר הרי את מקודשת ולא אמר לי והיא
משודכת לו, דלא מהני במה שהיא משודכת
כיון שהלשון אינו מוכיח, דכן משמע בר"ן.
והקשה עליו דמהר"ן משמע להיפך דאפי'
היכא שאין הלשון מוכיח אלא שהענין מוכיח
נמי מהני כו' עי"ש.

25. דבר יעקב מסכת נדרים דף ה עמוד ב

[לימא בפלוגתא דר' יהודה ורבנן קמיפלגי - מבואר בגמ' גם לענין גיטין איכא דין ידות, ופליגי האם בעינן יד מוכיח. ומקשים התוס' (ו: ד"ה יש יד) מנלן שיש דין ידות בגיטין, הרי לגבי נדרים איכא קרא לרבות ידות, וא"כ בגיטין שליכא קרא מנלן שיש דין ידות. והא דמספקא לן (ו ב) האם מהני ידות לגבי קדושין, מבארים התוס' משום שאוסרה אכולי עלמא כהקדש, לכן מספקא לן האם יש ידות בקדושין, אבל בגיטין לא שייך הטעם הזה. ואין לומר שיש יד בגיטין משום שמקשינן גיטין לקדושין, שהרי בקדושין הוי ספק האם יש יד לקדושין.

התוס' מתרצים שהכא לגבי גט אין זה דין יד, אלא לשון גמור, ומחלוקת ר' יהודה ורבנן היא האם בעינן דיבור מוכיח.

גם הקרן אורה מקשה מנלן דין יד בגיטין, הרי לגבי גט ליכא ריבויא דקרא. ומתרץ דשם יד הוא שם הכולל דברים הסמוכים לעיקר הדיבור.

גם הר"ן (ו: ד"ה מגו) מקשה מאי שנא גיטין מקדושין. ומתרץ שלגבי גט שיש מעשה נתינת גט, נחשב לשון חסר לעיקר הלשון ולא נחשב ליד, משא"כ הספק לגבי קדושין מיירי שלא עשה מעשה נתינה לאשה השניה [כמו שמבאר הר"ן ו ב) ולכן הספק האם בעינן דיבור מושלם.

כה קהלות נדרים סימן ה יעקב

תאחר נדרים, אבל כל יחל לנדרי המניח איננו אח"כ קבלו צפוי לעשות דבר זה, היכי נימא שמשום שיועד לאיכא כל יחל צמחנה משו"ה הוא מקבל ג"כ שלא להנאות הלא כל הבל יחל אינו לנדרי המניח אלא צתר שמקבל על עצמו ואיך תאמר שמקבל ט"ע צבילי הבל יחל וז"פ וא"ל לפניו, הכלל לשיטת הרמב"ם ז"ל דהמדיר עובר צב"י מוכח דלא כמו שלדד המניח אך לשיטת שאר הפוסקים דצב"י דהמדיר עובר צבל יחל ליכא ראי' וכן אין משיטת ש"פ דהמדיר עובר צב"י הכרע אי ענין צ"י משום חילול הדיבור שלו [וצמודר משום חילול דיבור הנדר של חצירו] או שהוא אזכרה על עמס דבר הנדור שלא ליהנות ממה שנאסר ויש לפלפל עוד צכ"ז והמעשין יבחר.

סימן ו

בענין ידים מוכיחות, היכא דמפרש אח"כ שלא לשם נדר התכוין

כתב הריטב"א ז"ל ריש נדרים (נדפס סביב הרי"ף ז"ל) ח"ל וקו"ל דידים שאינם מוכיחות לא הוויין ידים, ואפי' ידים מוכיחות דהוויין ידים היינו מן הסתם או שאמר שנתכוון באיסור כראוי, אבל אם פירש שלא נתכוון לכך ה"ז מותר ולא חשיב דברים שבלב, כדחנן נדר צתם ואמר לא נתכוונתי אלא לחרמו של ים הרי הוא מותר הלכך וכו' הנה סובר הריטב"א ז"ל דאע"פ שמשמעות לשונו הוא לאיסור [דהא מיירי צידיס מוכיחות] מ"מ כשמתכוון לפירוש אחר ולא לאיסור, לא נאסר, כיון שעכ"פ לשונו סובל גם פירוש זה לא מחשב דברים שבלב, ודעת החוס' נראה לעני"ד דפליגי וצב"י דכל כה"ג חל הנדר אע"פ שנתכוון לפירוש אחר ולא לנדרי דנדרים דף ה' ע"ב חוס' ד"ה ניתני שאני אוכל וכו' אחר שכתבו

החוס' דצשאי אוכל גרידא [צלא מודרני ממך] היו יד מוכיח ומודה שמואל דאסור [דלא כמש"כ שם להלן צסוף הדבור צשם ר"י ז"ל והוא שיטת הרא"ש ז"ל צפסקוין] כתבו והקשה רי"צ"ה א"כ לא מלינו ידים ורגלים דא"כ כל מה שידבר אדם עם חצירו יהא נדר שאם אמר אני אוכל או אוכל לך הוי נדר לגירסא שאני אוכל [ותיראו דכשאומר אני אוכל צלא צשיין אינו יד כלל ודוקא שאני אוכל צשיין הוי יד לנדר ע"ש] והשתא לשיטת הריטב"א ז"ל דאפי' צידיס מוכיחות כשאינו מתכוון לשם נדר אינו נדור כלל, לכאורה אין התחלה לקושיית החוס' דשפיר מלאנו ידיו ורגליו שהרי אין אנו מתכוונים לשם נדר כלל אלא לשם הצטחה או לשם סיפור דברים שהוא יאכל או לא יאכל, אע"כ משמע דעת החוס' צידיס מוכיחות הוי נדור אע"פ שאין צלצו לשם נדר וטעמא דמלתא נראה דצב"י החוס' דכיון שהלשון נוטה ומשמע לאיסור אע"פ שהוא לא נתכוון לשם איסור הוי דברים שבלב.

ואע"פ דצעינן פיו ולבו שוין זהו דוקא כהא דנתכוון לומר עולה ואמר שלמים דאישתקל מיטלי' שלא הי' צלצו לומר לשון זה שצפוי אצל כשהי' צלצו לומר לשון זה שצפוי [אלא שנתכוון לפירוש אחר] מחשב שפיר פיו ולבו שוין כמו שציאר היטב הר"ן ז"ל פ"ב דקידושין צסוגיא דצברים שבלב וכ"כ צקלרה צנדרים דף כ"ח א' וט"י עוד בהרשב"א ז"ל שצעות דכ"ז וקדושין ד"ג, וה"ג כשנתכוון לומר אותן ידים מוכיחות מחשב פיו ולבו שוין אע"פ שנתכוון לפירוש אחר הוי דברים שבלב כיון שהוא נגד משמעות לשונו והא דמהני צנודרין להרגין כשאומר צלצו היום ציאר הרשב"א ז"ל דהתם שאני דהוי דברים שבלב וצלב כל אדם שכיון שהוא אנוס מוצן לכל אדם שכוונתו להיום ט"ש. והריטב"א ז"ל [שכתב דמהני מחשבתו שלא יהא נדר, כשאומר ידים

ונלענ"ד צזה צס"ד דכהו כל דין "מוכיחות" אינו אלא צידיס כלומר כשלא אמר כל לשון הנדר רק התחלתו אלא משום דין ידים דיינינן ל"י כאילו גמר כל הלשון וצזה צריך שיהא מוכיחות שכל כוחו של היד הוא מפני שמוכיח על הגמר (וגם למד"א ידים שאינם מוכיחות הוי ידים צעינן עכ"פ שיהא מוכיח קלת דאם אינו מוכיח כלל לאיסור יותר מלהיתר אינו יד כלל כמצואר צבראשוניס ז"ל צסוגיא דידיס פ"ק דנדרים) אבל היכא שאמר כל לשון הנדר שפיר חל אע"פ שאינו מוכיח כלל לאיסור יותר מלהיתר חב מוכח ממחניתין דנדרים ד"ה סתם נדרים להחמיר כ"ד הרי עלו כצשר מליח כ"י"ג כ"י ואם סתם אסור, והתם אינו מוכיח לאיסור יותר מלהיתר וכן שם צגמ"י צמקוס שמכירין אלו ואלו אסור, והטעם צזה משום כשאומר למשל הרי עלי